

Překlady v Komisi: situace dva roky po rozšíření

Evropská unie již dva roky sdružuje 25 členských států a pracuje ve 20 úředních jazycích. Přípravuje se také na přistoupení nových členských států a přijetí nových jazyků v roce 2007. Používání takového množství jazyků je ve světovém měřítku ojedinělé. Mnohojazyčnost je jádrem evropské integrace: opírají se o ni práva občanů a legitimita Unie. Právní předpisy Společenství jsou pro občany a podniky přímo závazné. Mají-li být evropské politiky správně uplatňovány a vést ke konkrétním výsledkům, musí jim všichni porozumět, a k tomu mnohojazyčnost přispívá. Všichni občané Unie také mají nárok účastnit se na jejím budování a jsou v této účasti podporováni. Proto musejí mít možnost používat svůj vlastní jazyk. Současné přijetí devíti nových úředních jazyků – češtiny, estonštiny, litevštiny, lotyštiny, maďarštiny, maltštiny, polštiny, slovenštiny a slovinštiny, k němuž došlo v květnu 2004, bylo pro Komisi zcela novou událostí. Aby si s těmito výzvami poradila, musely její jazykové útvary zvolit nové přístupy. Na počátku druhé poloviny přechodného období následujícího po posledním rozšíření a v očekávání brzkého přístupu nových členských států nastala vhodná doba pro zhodnocení situace.

1. Jakým způsobem je v institucích Evropské unie rozdělena odpovědnost v oblasti překladů?

Každá instituce (Komise, Rada, Evropský parlament, Evropský hospodářský a sociální výbor, Výbor regionů, Soudní dvůr a Účetní dvůr) má svou vlastní překladatelskou službu, která zajišťuje překlady dokumentů vydávaných příslušnou institucí.

Největší podíl práce připadá na Komisi vzhledem k jejímu „právu iniciativy“ v oblasti legislativy Společenství a její úloze „strážkyně smluv“.

Generální ředitelství pro překlady Komise (DGT) zaměstnává přibližně 2 200 osob a jeho úkolem je reagovat na potřeby Komise, pokud jde o překlady a jazykové poradenství v souvislosti se všemi druhy **písemné komunikace, včetně internetových stránek**, podporovat a posilovat mnohojazyčnost v Evropské unii a napomáhat přibližování politik Unie občanům, čímž přispívá k její legitimitě, transparentnosti a účinnosti.

Jakmile některá země přistupuje k Evropské unii, musí být stávající legislativa EU, *acquis communautaire* – v rozsahu asi 90 000 stran, které představují smlouvy a sekundární právní předpisy přijaté do data přistoupení – přeložena do jejího jazyka. Za tuto práci zodpovídá vláda dané země a orgány Společenství jsou odpovědné pouze za finalizaci a zveřejnění přeložených textů ve zvláštním vydání Úředního věstníku Evropské unie.

Komise je obvykle přístupujícím zemím nápomocna v tom směru, že nabízí krátkodobé stáže, poskytuje rady týkající se odborné přípravy překladatelů a vytváří terminologické databáze.

2. Jak je generální ředitelství pro překlady (DGT) organizováno?

Sídlo DGT se nachází v Bruselu a v Lucemburku, přičemž v každém z těchto měst pracuje přibližně polovina zaměstnanců. Někteří překladatelé působí v pobočkách DGT u většiny zastoupení Komise v členských státech.

Každý úřední jazyk představuje v rámci DGT samostatný jazykový odbor. Tyto odbory se dále dělí na oddělení zaměřená na určité tematické oblasti, v každém z nich pracuje průměrně 20 překladatelů.

V rámci každého jazykového odboru se překladatelé specializují na překlady dokumentů týkajících se konkrétních oblastí politik Evropského společenství: mezi ně patří např. zemědělství, hospodářská soutěž, finanční a měnová problematika, vzdělávání a kultura, zaměstnanost, energetika, životní prostředí, vnější vztahy, regionální politika a další.

Kromě těchto jednotlivých jazykových odborů má nyní DGT i jedno oddělení sdružující překladatele ze všech jazyků, zaměřené na webové překlady. Občané tak budou mít brzy přístup k internetovým stránkám se základními informacemi o činnosti EU ve všech úředních jazycích.

3. Jaká je situace dva roky po posledním rozšíření?

Nábor nových pracovníků

Překladatelé DGT pro devět nových jazyků pracují v Lucemburku a v pobočkách v hlavních městech nových členských států.

Na konci dubna 2006 již DGT přijala **473 překladatelů na plný úvazek**, což je **94 %** celkového počtu překladatelů, jichž je pro jednotlivé jazyky zapotřebí. Více než dvě třetiny překladatelů však zatím mají smlouvu na dobu určitou; výběrové řízení na tato místa stále probíhá.

Následující tabulka znázorňuje současnou situaci v jednotlivých jazycích.

Počty zaměstnaných překladatelů (Lucemburk a pobočky) k 1. dubnu 2006:

Odbor	CS	ET	HU	LT	LV	MT	PL	SK	SL	Celkem
Počet	46	60	53	64	53	30	58	55	54	473

DGT má kromě toho možnost přijmout na určité období další překladatele z nových členských států jakožto **vyslané národní odborníky**. Na základě výběrového řízení z roku 2004 bylo přijato 8 odborníků a v novém řízení v roce 2005 uspělo dalších 7 uchazečů.

Počet **podpůrných zaměstnanců** (27) stále výrazně zaostává za plánovaným celkovým počtem 126, jehož by mělo být dosaženo do konce roku 2006. V polovině roku 2006 by mělo proběhnout nové interinstitucionální výběrové řízení na místa podpůrných zaměstnanců. Také nábor vedoucích pracovníků dosud nebyl ukončen.

DGT rovněž zadává část práce **externím překladatelům a překladatelským agenturám** vybraným na základě veřejné soutěže v roce 2003. Na seznamech pro devět nových jazyků přijatých v roce 2004 je okolo 200 smluvních partnerů.

Překladatelské zdroje pro devět nových jazyků by měly být dobudovány do konce roku 2006.

Výsledky

V rámci DGT bylo v roce 2005 přeloženo ve všech 20 úředních jazycích celkem 1 324 231 stran.

Co se týče devíti nových jazyků, **v roce 2005** (první úplný rok činnosti) **bylo přeloženo celkem 455 232 stran**¹. Na každý z nich připadá okolo 52 700 stran; výjimku tvoří maltština s přibližným počtem 33 500 stran². Bylo stanoveno, že ode dne přistoupení musí být všechny předpisy EU zveřejňovány v Úředním věstníku ve všech 20 úředních jazycích, s dohodnutou výjimkou u maltštiny.

Řízení poptávky

V květnu 2004 Komise přijala praktická opatření, mezi něž patří i zavedení strategie řízení poptávky, s cílem úspěšně zvládnout začlenění devíti nových jazyků.

V první řadě byly útvary Komise vyzvány k tvorbě **kratších dokumentů**, o standardní délce nepřesahující u sdělení a vysvětlujících textů 15 stran (před rozšířením činil průměr 37 stran). Toto opatření mělo rovněž vést ke zlepšení komunikace s občany díky zjednodušení textů.

Dále bylo zavedeno třídění překládaných dokumentů podle **stupně důležitosti**. Absolutní prioritu mají dokumenty, které Komise musí přeložit na základě zákonné povinnosti nebo politického závazku. Jedná se o veřejné dokumenty určené evropským občanům a podnikům, samostatné akty Komise, všechny legislativní návrhy a všechna rozhodnutí týkající se fúzí podniků, státních podpor a hospodářské soutěže.

Po 15 měsících od zavedení byla strategie řízení poptávky v červenci 2005 předmětem posouzení, jehož cílem bylo zhodnotit její fungování a vyvodit závěry, zejména s ohledem na přijetí dalších úředních jazyků. Z tohoto posouzení vyplynulo, že strategie umožnila Komisi splnit své povinnosti, jež jí v oblasti překladů ukládá Smlouva. Komise se rozhodla **v této strategii po určitých úpravách pokračovat alespoň do konce roku 2006.**

Zajištění kvality

DGT používá systém zajištění kvality založený na třídění dokumentů podle kategorií. Všechny překlady určené ke zveřejnění jsou nezávisle na tom, zda byly provedeny interně nebo externě, systematicky revidovány. Překlady k informačním účelům nebo požadované pro pouhé pochopení textu jsou revidovány jen v případě potřeby.

Konzistentnost terminologie je zaručena používáním překladových pamětí a databází obsahujících nejdůležitější terminologii Společenství. Pro jazyky deseti nových členských států EU a další budoucí úřední jazyky se tyto zdroje začaly postupně vytvářet při překládání *acquis communautaire*. Tato práce, zahájená před rozšířením, pokračovala i posléze za stálé podpory DGT.

¹ Standardní stranou se u dokumentů Komise rozumí strana obsahující 1 500 znaků, bez mezer.

² Dne 1. května 2004 přijala Rada **na žádost maltských orgánů výjimku**, na jejímž základě není Evropská unie po dobu tří let, počínaje 1. květnem 2004, povinna zveřejňovat všechny právní akty v Úředním věstníku EU v maltštině.

Odborná příprava

Politika DGT v oblasti odborné přípravy má v závislosti na pokračujícím rozšiřování Unie dvojitou podobu. DGT školí své vlastní zaměstnance, aby byli schopni překládat z nových jazyků do ostatních úředních jazyků EU. Například výuka jazyků 10 nových států EU byla zahájena již v roce 1998. V dubnu 2006 studovalo tyto jazyky **88** překladatelů ze současných jazykových odborů; **111** již předtím kurz úspěšně ukončilo a mohlo začít z těchto jazyků překládat. S ohledem na příští rozšíření začalo dalších **79** překladatelů studovat bulharštinu, rumunštinu, chorvatštinu a turečtinu. V současnosti již **27** z nich dosáhlo dobré úrovně znalosti těchto jazyků.

Pro překladatele z nových členských států zajišťuje DGT kurzy zaměřené na výuku nejvíce používaných jazyků (převážně angličtiny a francouzštiny), informační technologie, vlastní aplikace používané při překládání a tematické oblasti, jimiž se Komise zabývá.

4. Jak se Evropská komise připravuje na příchod nových jazyků?

Bulharštin a rumunština

DGT vytvořilo **pracovní skupinu „Rozšíření 2007“**, jejímž úkolem je zajistit řádné přípravu na přijetí bulharštiny a rumunštiny.

V únoru 2005 se DGT zúčastnila schůzek v Bukurešti a v Sofii, kde se vedla **jednání o jazykových přípravách** s orgány obou států, koordinačními odděleními pověřenými překladem *acquis communautaire* do rumunštiny a bulharštiny do dne přistoupení a rovněž s univerzitami, které připravují profesionální překladatele, a příslušnými profesními sdruženími.

V roce 2005 byly otevřeny pobočky DGT u zastoupení Komise v Bukurešti a Sofii.

V lednu 2006 nastoupilo u DGT prvních **20 rumunských a 16 bulharských překladatelů** jako smluvní zaměstnanci, kteří se věnují přípravě překladatelské infrastruktury a nástrojů. **Konečným cílem je přijmout 60 překladatelů pro každý jazyk** a zajistit tak u nich již od přistoupení stejnou úroveň služeb jako u devíti jazyků přijatých v roce 2004.

V listopadu 2005 vyhlásily **instituce EU výběrové řízení** pro stálé úředníky. Písemné testy by měly proběhnout na konci července a seznam úspěšných uchazečů by měl být hotov v lednu 2007.

Výběrovým řízením pro **podpůrné zaměstnance** úspěšně prošlo 8 rumunských a 8 bulharských asistentů. Očekává se, že noví pracovníci z těchto seznamů se začnou přijímat na konci roku 2006.

Irština

Irština získala status úředního jazyka EU na základě nařízení Rady přijatého v červnu 2005. Z irštiny a do irštiny se začne překládat 1. ledna 2007, kdy toto nařízení vstoupí v platnost. Vzhledem k výjimce podobné té, o níž požádaly maltské orgány, však nebudou během pětiletého přechodného období do tohoto jazyka překládány všechny dokumenty. **Překládat se budou pouze předpisy přijaté společně Evropským parlamentem a Radou a korespondence s občany.**

DGT zřídila překladatelské oddělení pro irský jazyk. V létě 2006 bude zahájeno interinstitucionální **výběrové řízení**.

Regionální jazyky Španělska

V prosinci 2005 uzavřela Komise se Španělskem správní ujednání o používání baskičtiny, katalánštiny a galicijštiny v Komisi. Toto ujednání vychází ze závěrů přijatých Radou v červnu 2005, na jejichž základě se v evropských institucích povoluje používání regionálních jazyků, které mají postavení úředního jazyka na části území členského státu. **Španělská vláda určila orgán**, který je pověřený překladem z těchto tří jazyků do španělštiny a naopak.

5. Jaký je současný stav, pokud jde o překlad *acquis communautaire*?

Překlady *acquis communautaire* přijatého do dne přistoupení do **bulharštiny a rumunštiny** jsou pověřena překladatelská oddělení v příslušných zemích. Konečná znění ověřená právními službami Komise, Rady a Evropského parlamentu budou poté předána Úřadu pro úřední tisky a zveřejněna ve zvláštním vydání Úředního věstníku.

Zatím bylo do bulharštiny a rumunštiny přeloženo necelých **50 % dokumentů** tvořících *acquis communautaire*.

Až do jejich zveřejnění v Úředním věstníku jsou konečná znění, schválená právníky-lingvisty v Radě a Komisi, dostupná v elektronické podobě prostřednictvím právní databáze EU Eur-Lex.

Primární právo je k dispozici **v irštině** od přistoupení Irska v roce 1973. Za překlad zbývajících *acquis communautaire* do irštiny odpovídá irská vláda.

6. Jakou část z rozpočtu EU představují náklady na překlady ?

V roce **2003** – před rozšířením, kdy měla EU 379 milionů obyvatel – představovaly výdaje všech evropských institucí na překlady **541 milionů euro** ročně. Náklady na překlady v DGT dosahovaly 230 milionů euro. Přepočteno na jednoho obyvatele tato částka činí 1,45 euro (všechny instituce), případně 0,60 euro (pouze Komise) za rok.

Na konci roku 2006, tedy po skončení přechodného období následujícího po rozšíření v roce 2004 a s počtem obyvatel 453 miliony, dosáhnou náklady na překlady ve všech institucích, při jejich plném vytížení, zhruba **800 milionů euro** ročně, z toho **300 milionů euro** připadá na DGT. To představuje 1,76, respektive 0,66 euro ročně na každého občana.

Náklady na překlady zahrnují mzdy, příspěvky na sociální zabezpečení, všeobecné výdaje, náklady na externí překlady a provozní náklady, avšak nepatří do nich náklady členských států, např. na vzdělávání a odbornou přípravu překladatelů nebo na překlad *acquis communautaire*.

Poté, co se začne irština používat jako úřední jazyk, a po přistoupení Bulharska a Rumunska k EU dne **1. ledna 2007** se celkové náklady všech institucí na překlady zvýší **přibližně o 30 milionů euro** ročně.

Další informace:

http://europa.eu.int/comm/dgs/translation/index_en.htm

http://www.europa.eu.int/comm/education/policies/lang/languages/index_en.html